

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Pamiętniki - recenzja

Author: Wincenty Myszor

Citation style: Myszor Wincenty. (2006). Pamiętniki - recenzja. "Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne" (T. 39, nr 1 (2006), s. 196-198).

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 2006, t. 39, z. 1, s. 196–198

Pius II, *Pamiętniki*, z wydania krytycznego Adriana Van Heck przełożył bp Julian Wojtkowski, Biblioteca Apostolica Vaticana, Michalineum 2005, 751 s., ISBN 83-7019-338-9.

Niezmordowany w pracy naukowej bp Julian Wojtkowski, senior, do swoich licznych prac źródłowych związanych z Hosianum, a więc przede wszyst-

kim z edycją łacińskich pism Hozjusza, ale także cennych studiów z przeszłości kościelnej Warmii, dołączył ostatnio polskie tłumaczeniem *Pamiętników* papieża Piusa II, czyli Eneasza Sylwiusza Piccolomini, w latach 1457–1458 biskupa Warmii (a więc w zainteresowaniu bp. Wojtkowskiego znów umiłowana naukowo Warmia!). Posłowie czcigodny bp Wojtkowski napisał 20 V 2005 r., a 5 X 2005 r. wysłał egzemplarz tej publikacji do naszej Biblioteki Teologicznej w Katowicach. Kilka słów, które kreślę, nie mogą być recenzją tej publikacji. Recenzję powinni napisać historycy tego interesującego okresu w dziejach katolickiej Warmii. Krótka wzmianka o nadesłanej do nas pracy niech będzie przede wszystkim zwróceniem uwagi na prace naukowe niektórych przedstawicieli polskiego episkopatu, a także wyraz wdzięczności ze strony historyków i teologów za pracę naukową Księdza Biskupa Juliusza Wojtkowskiego.

Tłumaczenie polskie *Pamiętników* nawiązuje do łacińskiego tekstu wydanego przez Adriana van Heck w serii *Studi e Testi* 312–313, jako *Pii II Commentarii rerum memorabilium que temporibus suis contigerunt*, Citta del Vaticano, Biblioteca Apostolica Vaticana 1984. Przedmowa wydawcy oryginału, przetłumaczona przez bp. Wojtkowskiego, przedstawia dzieje tego interesującego tekstu, a więc historię rękopisów, losy poszczególnych redakcji. Redaktor oryginału podał zasady przywracania oryginalnych części autorstwa Piusa II, adnotacje w tekście *Pamiętników* pisane obcą ręką, jak również odnośniki do poszczególnych rękopisów, które wykorzystał, jak i źródeł, do których sięgał sam Eneasza Piccolomini. Polskie tłumaczenie przekazuje integralny tekst utworu wydanego w łacińskim oryginale, skrowidze, przetłumaczone in extenso po polsku, a więc z odnośnikami do miejsc w łacińskim oryginale, nie do stron polskiego tłumaczenia, oraz „Rubryki” podobnie za łacińskim wzorem, to jest za numeracją łacińskiego tekstu, a nie polskich stron. Nie mając łacińskiego oryginału, trudno ocenić polski przekład. Wydaje się jednak, że polski tłumacz starał się zachować archaiczny polski język, stylizowany na polszczyznę z epoki. Niech poloniści oceniają, czy pod tym względem jest to przekład udany. Chciałbym natomiast wskazać na wartość źródłową tekstu dla badań historii Kościoła w Polsce. W języku polskim nie mamy zbyt wiele źródeł do powszechnej historii Kościoła. Wynika to z wielkiego skupienia polskich historyków na historii Kościoła w Polsce. *Pamiętniki* Eneasza Piccolomini są źródłem wyjątkowym także w skali europejskiej. Był to papież, o którym pisano wiele, bardzo wiele z jego osobistych i prywatnych spraw. Sam pisał o sobie jako trzeciej osobie, ale nie oznacza to, abyśmy nie mogli poznać jego ambicji, emocji i charakteru. Wykształcony ponad poziom swojej epoki, był jednocześnie uwikłany w wiele spraw swojego rodu, polityki włoskich miast, ale także spraw kościelnych wielkiej wagi: reformy kurii rzymskiej, wykształcenia kleru, polityki europejskiej: krucjaty przeciw Turcji (popierał związek państw europejskich pod słynną dewizą „pax et iustitia”), znał zagadnienia polityczne środkowej Europy, Polski, Czech, Węgier, jak nikt inny w Rzymie. Był autorem bardzo dziwnego listu do Mahmeda II (z 1461 r., nigdy niewysłanego!), w którym zapewne zachęcał sułtana do przyjęcia chrztu i europejskiej kultury. Był papieżem reformy Kościoła, tuż po kryzysie papieżstwa w okresie koncyliaryzmu, któremu początkowo sprzyjał. Pius II był autorem wielu innych dzieł, nie tylko *Pamiętników*, a także wyjątkową postacią na tronie papieskim w XV w. W jego *Pamiętnikach* znajdziemy na przykład bardzo ciekawe uwagi papieża: „Cudowne i nie do wiary czyny dziewczki przeciw Anglom”, czyli o św. Joannie przeciw Angli (s. 310–316 w polskim wydaniu), ale także o „herezji Czechów”, czyli o husytach (s. 457 i nn.). Jednym słowem, nie-

zwykle interesujący tekst także dla nie-historyków. Polskie wydanie nie zostało opatrzone komentarzem historycznym. To utrudnia lekturę. Czytelnik potrzebuje wyjaśnień historyka. *Pamiętniki* mogą stanowić bardzo cenne źródło do ćwiczeń z historii Kościoła. Wdzięczni ks. Biskupowi Juliuszowi Wojtkowskiemu za polski przekład *Pamiętników*, sięgać po nie powinni przede wszystkim historycy.

Ks. Wincenty Myszor